

Sygn. akt VIII U 2653/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Ewa Gulska
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Beata Pełczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 marca 2017 r. w L.

sprawy E. B.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania E. B.

od decyzji Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 3 marca 2016r., nr (...)

- zmienia zaskarżoną decyzję i ustala, że E. B. nie jest zobowiązana do zwrotu kwoty 16985,50zł (szesnaście tysięcy dziewięćset osiemdziesiąt pięć złotych pięćdziesiąt groszy) z tytułu nadpłaty części uzupełniającej renty rolniczej za okres od dnia 1 sierpnia 2013 roku do dnia 28 lutego 2016 roku;
- nakazuje wypłacić z sum budżetowych Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego w Lublinie) na rzecz adwokata K. K. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych dodatkowo powiększoną o obowiązującą stawkę podatku od towaru i usług tytułem pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Sygn. akt VIII U 2653/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 marca 2016 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ustalił dla E. B. nadpłatę części uzupełniającej renty rolniczej za okres od dnia 1 sierpnia 2013 roku do dnia 28 lutego 2016 roku z powodu wyłączenia małżonka od dnia 1 lipca 2013 roku z ubezpieczenia emerytalno-rentowego z uwagi na podleganie innemu ubezpieczeniu społecznemu. Organ rentowy wskazał, że wskazany okres E. B. pobrała świadczenie nienależne w kwocie 16.985,50 złotych (decyzja – k. 132 akt KRUS).

E. B. wniosła odwołanie od powyższej decyzji, domagając się jej zmiany poprzez ustalenie, że nie jest zobowiązana do zwrotu świadczenia. W uzasadnieniu argumentowała, że wbrew twierdzeniom organu rentowego nie została pouczone o braku prawa do pobierania świadczenia, a KRUS nie przytacza okoliczności dotyczących udzielonych pouczeń. Ponadto wskazała, że organ rentowy powinien odstąpić od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych

świadczeń z uwagi na szczególnie uzasadnione okoliczności w postaci złego stanu zdrowia oraz trudnej sytuacji materialnej odwołującej się (odwołanie – k. 2-3 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu wskazał, że E. B. od dnia 9 września 2005 roku pobierała rentę rolniczą, której część uzupełniająca była wypłacana w 50 % z uwagi na prowadzenie działalności rolniczej wspólnie z małżonkiem S. B.. Z powodu wejścia w życie art. 28 ust. 11 ustawy o ubezpieczeni społecznych rolników od dnia 1 stycznia 2013 roku podjęto wypłatę części uzupełniającej renty w całości. Od dnia 1 lipca 2013 roku małżonek wnioskodawczyni został wyłączony z ubezpieczenia społecznego rolników z powodu zaprzestania pracy w gospodarstwie rolnym po przyznaniu zasiłku jako opiekunowi M. B.. Z tego względu organ wstrzymał wypłatę 50 % części uzupełniającej renty. Ponadto KRUS podniósł, że na formularzach decyzji rentowych zostały podane zobowiązania świadczeniobiorców o informowaniu Kasy w ciągu 14 dni o okolicznościach mających wpływ na prawo do świadczenia, w tym o nabyciu prawa do emerytury lub renty przez małżonka. Z powodu wyłączenia męża z ubezpieczenia społecznego organ uznał, że E. B. nie była uprawniona do pobierania w całości części uzupełniającej renty rolniczej (odpowiedź na odwołanie – k. 4-5 a.s.).

Sąd Okręgowy w Lublinie ustalił, co następuje:

E. B. urodziła się w dniu (...).

Decyzją z dnia 24 października 2005 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego przyznał wnioskodawczyni rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy od dnia 9 września 2005 roku. Z powodu prowadzenia działalności rolniczej część uzupełniająca renty została zawieszona w 50 % (decyzja – k. 43 akt KRUS).

Decyzją z dnia 19 grudnia 2012 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, działając z urzędu, podjął wypłatę 100 % części uzupełniającej od dnia 1 stycznia 2013 roku (decyzja – k. 109 akt KRUS).

Kolejną decyzją z dnia 10 lutego 2016 roku organ rentowy stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników dla męża wnioskodawczyni – S. B.. Następnie decyzją z dnia 19 lutego 2016 roku organ rentowy wstrzymał E. B. wypłatę części uzupełniającej renty od dnia 1 marca 2016 roku, która uległa zawieszeniu w 50 % z powodu prowadzenia działalności rolniczej (decyzje – k. 125-127 akt KRUS).

W dniu 3 marca 2016 roku Prezes KRUS wydał zaskarżoną decyzję, ustalającą nadpłatę części uzupełniającej renty rolniczej od dnia 1 sierpnia 2013 roku do dnia 28 lutego 2016 roku (decyzja – k. 132 akt KRUS).

E. B. wraz z mężem S. B. jest współwłaścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni około 5 ha. Gospodarstwo jest prowadzone przez małżonków wspólnie od 20 lat.

Matka S. B., która zamieszkuje w odległości około 1 kilometra od gospodarstwa wymaga stałej opieki. Pismem z dnia 19 maja 2014 roku mąż skarżącej został poinformowany przez Gminny Ośrodek Pomocy (...) o możliwości złożenia wniosku o zasiłek dla opiekuna przez osoby, które z dniem 1 lipca 2013 roku utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego, w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji administracyjnych uprawniających do tego świadczenia (pismo – załącznik nr 1 akt (...)).

W dniu 7 lipca 2014 roku S. B. złożył wniosek o ustalenie i wypłatę zasiłku dla opiekuna w związku z opieką nad matką – M. B.. Podczas wypełniania wniosku pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy (...) nie poinformowali go o zmianie tytułu do ubezpieczenia w związku z przyznaniem zasiłku (zeznania S. B. – k. 70 a.s., wniosek – k. załącznik (...) akt (...)).

Decyzją z dnia 7 sierpnia 2014 roku Gminny Ośrodek Pomocy (...) przyznał mężowi wnioskodawczyni zasiłek dla opiekuna na M. B. w kwocie 520,00 złotych miesięcznie na okres od dnia 1 lipca 2013 roku na stałe (decyzja – załącznik (...) akt (...)).

Z uwagi na zgon M. B. decyzją z dnia 21 marca 2016 roku Gminny Ośrodek Pomocy (...) uchylił od dnia 16 marca 2016 roku realizację decyzji przyznającej prawo do zasiłku dla opiekuna (decyzja – załącznik (...) akt (...)).

Podczas okresu pobierania zasiłku przez S. B. mieszkał on z żoną we wspólnym gospodarstwie rolnym, w którym wykonywał wszystkie niezbędne prace. Uprawiane są w nim porzeczki i truskawki. Z uwagi na bliską odległość od miejsca zamieszkania swojej matki M. B. mąż wnioskodawczynie był w stanie regularnie zajmować się gospodarstwem, a w międzyczasie opiekować matką.

Przez cały okres S. B. opłacał składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Zarówno on, jak i wnioskodawczynie nie byli pouczeni, bądź informowani przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej lub Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o zmianie tytułu ubezpieczenia w trakcie pobierania zasiłku (zeznania wnioskodawczynie – k. 70v-71 a.s., zeznania S. B. – k. 69v-70 a.s., zaświadczenia o opłacaniu składek – 41-56 a.s.).

Stan faktyczny w niniejszej sprawie został ustalony w oparciu o wskazaną dokumentację oraz zeznania wnioskodawczynie i jej męża.

Dowody z dokumentów w postaci decyzji organu rentowego oraz dokumentacji Gminnego Ośrodka Pomocy (...) zostały uznane przez Sąd za wiarygodne. Nie były one kwestionowane przez strony. Odnośnie decyzji z dnia 19 stycznia 2015 roku o ustaleniu wysokości renty rolniczej dla E. B., która według pełnomocnika KRUS zawiera odpowiednie pouczenie o konieczności poinformowania organu rentowego o zmianie podstawy ubezpieczenia należy wskazać, iż z pouczenia nie wynika wprost taka konieczność. Punkt V podpunkt 1 pouczenia jest jedynie informacją o warunkach zawieszenia części uzupełniającej emerytury lub renty, m.in. w przypadku wyłączenia małżonka z ubezpieczenia społecznego rolników. Taka informacja, stanowiąca jedynie zacytowanie obowiązujących przepisów nie jest wystarczająco zrozumiała szczególnie w sytuacji, gdy mąż wnioskodawczynie przez cały okres sporny opłacał składki bez żadnych uwag ze strony organu rentowego.

Sąd dał wiarę zeznaniom wnioskodawczynie oraz jej męża S. B., z których wynika, że przez okres pobierania zasiłku nadal pracował w gospodarstwie rolnym. Ponadto wskazali, że nie byli informowani o konieczności zgłoszenia do organu rentowego pobierania zasiłku.

Sąd Okręgowy w Lublinie zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznych rolników (Dz. U. z 2016 r., poz. 277, tekst jedn. ze zmianami) rolnikiem jest pełnoletnia osoba fizyczna, zamieszkująca i prowadząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym, w tym również w ramach grupy producentów rolnych, a także osobę, która przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa rolnego do zalesienia.

Jak stanowi art. 28 ust. 3 ustawy wypłata części uzupełniającej renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy ulega zawieszeniu w całości, jeżeli rencista nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, z zastrzeżeniem ust. 5-7 i 9-11.

Natomiast w świetle art. 28 ust. 4 cytowanej ustawy uznaje się, że rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając:

1) gruntów wdzierżawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie niebędącej:

a) małżonkiem emeryta lub rencisty,

b) jego zstępnym lub pasierbem,

- c) osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym,
  - d) małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b lub c;
- 2) gruntów trwale wyłączonych z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów, w tym zalesionych gruntów rolnych;
  - 3) gruntów i działów specjalnych należących do małżonka, z którym emeryt lub rencista zawarł związek małżeński po ustaleniu prawa do emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia;
  - 4) własności (udziału we współwłasności) nieustalonej odpowiednimi dokumentami urzędowymi, jeżeli grunty będące przedmiotem tej własności (współwłasności) nie znajdują się w posiadaniu rolnika lub jego małżonka.

Kwestie wypłaty zasiłku dla opiekunów przyznanego wnioskodawcy reguluje ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2016 r., poz. 162). W świetle art. 3 ust. 1 pkt 2 tej ustawy warunkiem koniecznym do przyznania zasiłku dla małżonków rolników jest zaprzestanie prowadzenia przez nich gospodarstwa rolnego albo wykonywania przez nich pracy w gospodarstwie rolnym.

Z analizy powyższych przepisów wynika, że aby otrzymać zasiłek dla opiekuna małżonek rolnika powinien zaprzestać prowadzenia gospodarstwa rolnego, co z kolei skutkuje wyłączeniem go z ubezpieczenia społecznego rolników. W efekcie powoduje to zawieszenie wypłaty części uzupełniającej renty rolniczej.

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy uznał, że zarówno wnioskodawczyni, jak i jej mąż, nie byli odpowiednio pouczeni odnośnie ukształtowania ich sytuacji ubezpieczeniowej. S. B., poinformowany przez Urząd Gminy w A. o możliwości ubiegania się o zasiłek dla opiekunów nie uzyskał stosownej informacji w Gminnym Ośrodku Pomocy (...). Jak wynika z jego zeznań, wniosek o zasiłek wypełniał w obecności urzędników, którzy nie przedstawili mu konsekwencji składania oświadczeń o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej w celu uzyskania zasiłku. Podobna sytuacja miała miejsce w stosunku do wnioskodawczyni. Wskazywany przez pełnomocnika organu rentowego punkt V podpunkt 1 pouczenia umieszczonego w decyzji z dnia 19 stycznia 2015 roku nie mówi o konieczności informowania Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o przyznaniu zasiłku. Wskazuje on co prawda na wyłączenie małżonka z ubezpieczenia społecznego rolników, jednak o tym fakcie wnioskodawczyni dowiedziała się dopiero z decyzji KRUS z dnia 10 lutego 2016 roku. Tym samym E. B. nie miała świadomości odnośnie wyłączenia męża z ubezpieczenia społecznego rolników. Wyłączenie to mogło odnieść skutek dopiero po uprawomocnieniu się tej decyzji, a zatem wnioskodawczyni nie mogła wcześniej dokonać odpowiedniego zgłoszenia, ponieważ przez cały sporny okres zarówno ona, jak i mąż byli przekonani o podleganiu ubezpieczeniu rolniczemu.

Przez cały sporny okres S. B. w dobrej wierze opłacał składki na ubezpieczenie społeczne rolników pozostając w świadomości, iż jego sytuacja w zakresie podlegania temu ubezpieczeniu się zmieniała. Również organ rentowy, podobnie jak organ pomocy społecznej nie wyrażali wątpliwości odnośnie tytułu ubezpieczenia męża wnioskodawczyni.

Tym samym Sąd stanął na stanowisku, że brak odpowiedniego pouczenia oraz poinformowania przez wskazane instytucje nie może powodować negatywnych konsekwencji dla ubezpieczonego. W tej sytuacji należało zmienić zaskarżoną decyzję i ustalić, że E. B. nie jest zobowiązana do zwrotu kwoty 16.985,50 złotych z tytułu nadpłaty części uzupełniającej renty rolniczej za okres od dnia 1 sierpnia 2013 roku do dnia 28 lutego 2016 roku.

W punkcie II wyroku Sąd nakazał wypłacić z sum budżetowych Skarbu Państwa na rzecz adwokata ustanowionego z urzędu kwotę 360 złotych powiększoną o obowiązującą stawkę podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej. Powyższe uzasadnia przepis art. 117 § 1 k.p.c., zgodnie z którym strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części, może domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego. Z kolei na podstawie art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku (Dz. U. z 2016 r., poz. 623, tekst jedn. ze zm.) strona

wnosząca odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych nie ma obowiązku uiszczenia kosztów sądowych. Na mocy art. 98 w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wydatki ponosi Skarb Państwa.

Wysokość wynagrodzenia adwokata ustanowionego z urzędu w niniejszej sprawie zostało określone w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2015 r., poz. 1801). Zgodnie z § 15 ust. 2 rozporządzenia w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego opłaty maksymalne wynoszą 360 złotych. Natomiast stosowanie do § 4 ust. 3 opłatę podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług wliczoną według stawki podatku obowiązującej dla tego rodzaju czynności na podstawie przepisów o podatku od towarów i usług.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy w Lublinie, na podstawie powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.